

Խաղաղությունը բաց է ամեն օր (սաղի տօն օրերից) ժամը 9-ից մինչև  
2-ը: Յայտարարությունները ընդունվում են ամեն լեզունիցով:  
Յայտարարությունների բառին 2 կ., լեկլամենթի համար՝ կրկնապատիկ

Քայելի և Շուշան խանութի դաշտնի

երկու հայ երիտասարդներ հողի վե-  
րայ վիճելիս խնջարով կտրում են  
միմեանց ձեռքերը: Երկուսի վերքերն  
էլ վտանգաւոր են: Իսկ այս քանի  
օրերս էլ մօլայ աշխարհի երկու  
թուրք կռոււմ են և խնջարով մէկը  
կտրում է իւր հակառակորդի ձեռքը:  
Մօլայ-Արաղլուի Բայրամ իւղբաշին  
քսան մանկէք տուգանք է առնում և  
հաշտեցնում է նրանց: Իւղբաշին շատ  
հմուտ դիւան անող է: Անցեալ 1885  
թուին բարայ-դըշալուեցի Թաղի ան-  
ուամբ պարսիկին մի այծ գողացած  
լինելուն համար 30 ռուբլի տուգանք  
է նշանակում: Բայց ի վերջոյ մի այծ  
տունելով, ընկերներին հաւաքում է  
պ. Ա. ի բաղը, քէֆ է անում և 30 ռ.  
տուգանքը ներում:

ՆՈՅՆ ՏԵՂԻՑ.— Մի պարոն Մ.  
Տ. գիւղացուց երեք սածէն փայտ է  
գնում: Գիւղացին բերում է այդ փայ-  
տը և այդ մասին յայտնում է Մ. Տ.:  
հանցին: Վերջինս տեսնելով որ փայ-  
տը լաւ է և չպիտի կարողանայ մի  
փոռ գնել, որ մի ջիւր խարջիլ պոկէ:  
Բըզըզում է դէս-դէն և վերջը դայ-  
րանում է որ կէս արարայ պակաս է  
Գիւղացին երգում է անում, սր պակաս  
չէ, բայց Մ. Տ. պնդում է. «չէ որ չէ,  
պակաս է, գնա բեր պակասը, յետոյ  
համ փողդ կը տամ, համ մեր պայմա-  
նաթուղթը»: Խեղճ գիւղացին գնում է,  
իսկ պ. Մ. Տ. մի խնդրելով դիմում է  
հաշտարար դատաւորին. Գիւղացուն  
կանչում են և Մ. Տ. ուրանում է  
ստացած փայտը և խնդրում է պ. դա-  
տաւորից իւր փողբը: պայմանագրի  
համաձայն, յետ տայ և պ. դա-  
տաւորը վճարում է որ Գիւղացին վը-  
ճարէ յօգուտ Մ. Տ.-ի 30 ռուբլի: Մ.  
իւրեք թէ Գիւղացուն ողորմութիւն է  
անում, կանչում է մի առանձին տեղ  
և 30 ռ. փոխարէն 25 ռ. է ստանում:  
Խեղճ գիւղացի. ում դիմէ, ում է նը-  
րան հաւատում:

Նիժնի-Նովոգորոլի տոնաւաճառա-  
նոցի կառավարութեան վերակազմու-  
թեան համար մշակած նախագիծի մա-  
սին «Ноб. Вр.» լրագրի հաղորդում է

առանձնախօսութիւնները: Մի ան-  
գամ սովորականին համեմատ թա-  
ւալեանցը թողնել կոչակալի տունը  
գիւղերուայ 12-ին: Շուշանը ճանապարհ  
ձգեց նրան մինչև սրահը:  
— Անգնէ՛նդ, սկսեց Միքայէլը,  
վաղը կանան Սառային իմ ցանկու-  
թեան, և սեղմեց Շուշանի ձեռքը:  
— Աղէկ, անպատճառ... միամիտ և-  
ղիւր...  
— Համա յօժար չը լանը, բնէ կա  
նենք:  
— Ի՛նչ... յօժար չը լայ... խն է ինչ,  
որ ինքը իրեն քէշ կամենայ...  
— Մի մոռնա՛յ, որ նա ուսումով աղ-  
ջիկ է... ես ուսում չունիմ որ...  
— Մեծ բան... ուսում առած է...  
համա արի նայէ, որ դարա ուսումը  
մեր փորը չկտաւնայ, բարկացած նը-  
կատեց Շուշան խանութը:  
— Աստուած տա, որ ասածիդ պէս  
ըլայ... խորթը ասեմ ես կը վախե-  
նամ...  
— Մի վախնա՛ւ, հէջ մի վախնա՛ւ...  
հաճէ, ինձի Շուշան կտան... Շուշան...  
գիտիս խօս:  
— Գիտիմ... գիտիմ... ծիծաղեց Թա-  
ւալեանցը և դուրս եկաւ: Բայցից  
Շուշանը կողմեց սրահի դուռը: Կա-  
մաց, հաղիւ լսելի քայլերով մօտեցաւ  
Սառայի սենեակի դռանը: Կանխ զը-  
րեց և սկսեց մտիկ տալ: Այստեղից  
նրան հասնում էր միայն կարել մեքե-  
նայի մի անկերպ թիւթ-թաղը: Սառան  
դեռ չէր քնել: Նոյնպէս զրոյշ, նոյն-  
պէս անլսելի հեռացաւ Շուշանը իւր  
սենեակը: հանուցեալ, հանգրցեց ճրա-  
գը և մտաւ անկողին: Գիւղ երկար նա

հետեւալ հանգստանալուն տեղեկու-  
թիւնները: Տօնաւաճառանոցի կա-  
ռավարութեան նախագիծի զիւստը  
հիմքն է, ինչպէս ցոյց է տուել ներ-  
քին գործերի միջնորդութիւնը, որ-  
քան կարելի է ընդարձակել տօնաւա-  
ճառանոցի մասնաժողովի իրաւունք-  
ները և պարտականութիւնները և աւա-  
նրան անկախ հիմնարկութեան ձե-  
ռացի գրանցից մտադրութիւն կայ ա-  
ւելացնել մասնաժողովի անդամների  
թիւը: ուր կը մասնակցեն զանազան  
դասակարգերի այնպիսի ներկայա-  
ցուցիչներ, որոնք հետաքրքրուած են  
Նիժնի-Նովոգորոլի բարոյալի և տօնա-  
վաճառանոցի գործերով: Մասնաժո-  
ղովի մերձաւոր գործավարութեան հա-  
մար կը սահմանուի 5 հոգուց բաղկա-  
ցած մի առանձին առանձնատեղի: Յի-  
շեալ 5 հոգին կը ներառեն նոյն իսկ  
մասնաժողովի անդամները: Սրանց  
դատ կաւելացնուի նաև տօնաւաճառ-  
անոցի վարչութեան նախագահ, մի-  
ջոցը, որի վերայ պարտականութիւն  
կը դրուի անելու մի քանի ծախսեր,  
որոնց մինչև այժմ անում էր պետա-  
կան գանձարանը, իսկ ծախսերի միւս  
մասը կը յանձնուի անելու տեղական  
մի քանի հիմնարկութիւններին:

ՆՈՒԽՈՒՑ.— Տեղիւ եկեղեցական-  
ծխական երկուսն զարդաների ու-  
սուցչական խումբը արդէն կաղ-  
մակերպուած է: Աւել այժմ բա-  
ցուած է մի դասեան բաժանմունքնե-  
րը: Աշակերտների թիւը հասնում է  
մօտաւորապէս 100-ի, իսկ աշակեր-  
տահիւնները՝ 55: Կանոնաւոր դասա-  
տուութիւն դեռ չէ սկսուել:

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԲԱՂՈՒ. 20 սեպտեմբեր.— Որովհե-  
տե ես էլ մասամբ համաձայն եմ պ.  
Արծրաւու թերթի № 95 և 104  
«Բարոյական կրթութիւնից դուրի ազ-  
գեթ» խորագրով առաջնորդող յօդու-  
ածների հետ: Ես որպէս հասարակու-  
թեան մի անդամ, թող իմ տալիս և  
ինձ երկու խօսք ասել նրանց առթիւ:

բայց աչքերով նայում էր առատագին,  
դեռ երկար նրա ուղեղը աշխատում  
էր թափանցել ապագայի անյայտը,  
դեռ երկար նա չէր տեսնում իր զանազան  
օգուտն ամբողջութեամբ: Մի-  
քայէլին հարուստ Սառային երջանիկ,  
իսկ իրեն... նա մինչև անգամ չէր  
նաչեց, միթէն այդ չքեղ հայտնած,  
իւր խորքի թերթիկով չըջացատուած  
տանտիկները այժմայն կեցողութեան  
ցոյցներով Շուշան խանութին... ահ...  
միթէ, այդ երազ չէ... ոչ... ահա և  
Սառան ահա Միքայէլը...  
— Չէ... բնէ կուգէ թող լաւ, այդ գոր-  
ծի կատարումը մեռնիմ: Կէնէ կու-  
տամ, յանկարծ վճռեց Շուշան խանու-  
մը և քնեց:

Այդ իսկ միջոցին Շուշան խանութի  
սենեակի դռան մօտ երեկոյ մի ստուերի  
գա Սառան էր: նա սկսեց մտիկ տալ  
ամեն ինչ լուռ էր: նա կամեց հետա-  
ցաւ դռանից և մտաւ իւր սենեակը:  
նա չտեսնուի հանեց \* պահարանից մի  
բաւականին հաստ տետրակի կողմեց  
դուռը և սկսեց թերթիկ աղ—նրա  
յիշատակարանէն էր, նրա մանկութեան  
ընկերը, այդ անշունչ տետրակին նա  
հաւատացել էր այն ինչ որ չէր կա-  
րող, չէր կամենում հաւատալ չնչաւոր-  
ներին իւր հողին, սիրտը, դադունը-  
ները և մտքերը...  
— «Կեցողութեան» մի սկսեց գրել Սա-  
ռան—մի օր էլ գլուխը ցաւ: անդարձ  
յաւիտենականութեան անդունդը... ժա-

Արդարեւ, եթէ հայ ազգը «բարոյա-  
կան կրթութիւնից դուրի» չլինէր,  
միթէ այլ ես կը կարողար մի թերթի  
որ անընդհատ չօչափում էր 5 միլիոն  
մարդկանց օրտերի սրբութիւնը՝ կո-  
չելով Նրան հոգեկան ախտով վա-  
րակուած...»:

Մի թերթի, որ մարդոսների օրգանն  
է եղած մի ժամանակ ուր և «վէրք  
տանը, վէրք ստանանք...» ժպիւր՝ խօս-  
քերով էր սպառնում հայ ազգի Պե-  
տին և այժմ էլ դեռ «այդ» թերթը գո-  
յութիւն ունէ, միթէ նրան կեանք  
ստաղ հասարակութիւնը «բարոյա-  
կան կրթութիւնից» դուրի ազգ» չէ, բայց  
ինչ է:

Մի թերթի, որ 1882-ին ամենայն  
հայաց կաթողիկոսի մահուան բօթը հա-  
մարձակուեցաւ մի գերմանուհու յայ-  
տարարութեան շարքում տպելի մի  
թերթի, որ իրեն «անկրօն» անուանեց,  
միթէ նրան կանգուն պահողներին իրա-  
ւունք չունի նա «բարոյական կրթու-  
թիւնից» դուրի ազգը՝ յօդուածով ան-  
պատուել...»:

Մի թերթի, որ շատ տարիներ «ա-  
ռանց կրօնի խորութեան» զբօսակի  
տակ հաւատալիս իրեն քարոզեց և  
վերջապէս 1882 թուի «Մեղութիւն»-ի 114-  
№-ից մահացու վէրք ստացաւ (կար-  
ծեօր Ս. Սիւր) և երբ նրան այդ եկե-  
ղեցին և նրա պաշտօնեաները պա-  
հում են, միթէ այդպիսիները «բարոյ-  
ական կրթութիւնից» դուրի չեն, հա-  
պա ինչ են:

Մի թերթի, որ բարոյականութիւն,  
բարոյականութիւն և՛ բարոյականու-  
թիւն է դուռում բայց մի և նոյն ժա-  
մանակ ինքը իւր համար առանձին  
բարոյականութիւն է յօդուած և ուրիշ-  
ներին էլ մոլորեցնում է, միթէ այդ-  
պիսիներին նա իրաւունք չունի քա-  
րոյականութիւնից դուրի չեն անուանու-  
լու: Եթէ այդ ամենը տանող ազգը  
«բարոյական կրթութիւնից» դուրի չէ,  
հապա ինչ է:

Եւ վերջապէս, հայ վաճառականե-  
րը տանական տարիներ օտարութեան  
մէջ ստիպուելով, նկուղու գնաւալոր-  
ներում անցուցանելով, հաղիւ ինչ  
մի քանի կօպէլ յետ են ձգում, բայց  
ամենակի անիւր կանգ չէ ասում իսկ  
մարդս ուժից է ընկնում... խեղճ մար-  
դը կամենում է հանգստանալ: Բայց  
իդուր... ժամանակը և կեանքը անո-  
ղորմ չըւում են նրան առաջ, առաջ և  
միշտ առաջ... ուր կը հասնի վերջապէս  
մարդկութիւնը, յայտնի չէ... աւելի  
հաւանական է, որ նա ճանապարհը  
կորած երեկոյն իմոսն պտուտի է  
միշտ միևնույն տեղում... միշտ միև-  
նույն հնացած երգը միայն նոր եղա-  
նակով... այո... օրինակ ես... այսքան  
տարուայ միջոցին ես ոչ մի քայլ ա-  
ռաջ գնացած չեմ... միշտ միևնույն  
տեղը... անասանելի, խղճալի դրու-  
թիւն...»:

Սառան տարաւ ձեռքը ձախտին  
և ընկաւ մտաւորանքութեան մէջ: մի  
քանի րոպէից նա շարունակեց: «Այո...  
ոչ մի քայլ... ծնունդի Աստուածածնի  
փողոցում, ապրում եմ Աստուածածնի  
փողոցում և կմեռնեմ միևնույն Աս-  
տուածածնի փողոցում... իսկ ես դեռ  
ձգում եմ իմ ստեղծել նոր կեանք, նոր  
յաւարկութիւններ, դրութիւններ...  
անայն ցոյցը... անխղճ իրականու-  
թիւնը փչեց իմ յոյսերս և ես նորից  
ընկայ Աստուածածնի փողոցը... կար-  
ծեմ ես առանց այդ փողոցի կարող  
չէի ապրել...»:

Գրիչը մի րոպէ կանգ առաւ:  
«Ճշմարիտը ասած, որ ինքն ան-  
ձամբ չէի պարում նոր կեանք... ընդ-  
հակառակը... ինձ հաշտեցնող մղեցին  
դէպի այդ նոր կեանքը, հաշտեցնող  
գաղթին իմ մտաւոր ոյժերս, բազմա-  
պատկեցին պահանջներս, տուին նոր  
տեսակէտ կեանքի և նրա նշանակու-

և սրանք զլանում են մեր «բարոյակա-  
նութեան առաջնորդը» համար իրեն  
նուէր, գնել մի անշուք բնակարան,  
այն էլ մի չնչին գումարով, մէջ հա-  
շտեցնող հաշտեցնող, աղաւթի  
վաճառականները, միթէ «բարոյակա-  
ն կրթութիւնից» դուրի ազգ» չեն... բայց  
էլ «ուր է հայի ինքնաճանաչութիւնը»  
... ապերանխ հայ ազգ...»:

Աւելք. Նաղար.

ՂԱՂԱՐ, 15 սեպտեմբեր.— Մեղա-  
նում արդէն այդքաղ է, Գիւտէք ինչ  
է նշանակում այդքաղ—այն, որ հա-  
մարեա ամբողջ տարին փնջելով ու-  
կներ են թափում այգիների վերայ  
և այս ամիսը ստանում են փոխարէ-  
նը: Նարուած թէ չքաւոր, բոլորն էլ  
միատեսակ հողատարութեամբ և ան-  
հանգստութեամբ սպասում են իրենց  
բաղնից դուրս գալու պողոն: որ միակ  
միջոց պէտք է տայ թէ պարտ-  
քերից ու խարճերի տակից դուրս  
գալու և թէ ապահովացնելու նրանք  
կենանք... Սակայն զգաղաւորաւ պէտք  
է ասել, որ այս տարուայ բաղնիքի  
արդիւնաբերութիւնը շատ քիչ ապահո-  
վութիւն է խոստանում չունեւոր այգե-  
տէրերին, որովհետեւ անժամանակ քա-  
միներից և եղանակների սառնութիւ-  
նից խաղողը խալ մնալով, ոչնչաց-  
նում է մեր սպասած յուր նոր ստա-  
նալիք գինիների թէ որակին և թէ  
քանակի մասին: Այնպիսի այգիներ  
կան օրինակ, որոնք անցեալ տարուայ  
կէսը կամ քառորդն են տալիս, իսկ  
շատերն էլ այնքան թիւփուտի մեծ  
քանակութիւն են արդիւնաբերում, որ  
օղեղործանատէրի աչքերը լոյս: Այս  
բոլորից յետոյ անհաւանական է մեր  
չքաւոր հասարակ այգետէրերի դրու-  
թիւնը, որոնք բաւական չէ որ այս  
պիսի մի զրկանքի են հանդիպում,  
այլ մի ուրիշ զրկանք է սպասում նը-  
րանց, այնպիսի չար, քան զառաջինը—  
այդ մեր գինի առնող աղաներն են,  
որոնք այս տարի Նիժնույն գինին  
շատ լաւ գնելով ծախելով, եկել հան-  
գիստ նստել են և ոչ մի գին չեն հա-  
նում: Գրանց միակ նպատակը այն է,  
որ առանց այն էլ պարտքերի տակ

թեան, կոյժ կոյժան, պարտականու-  
թեան և իրաւունքների վերայ... այդ  
հաշտեցնող մի անգամ հեռուից երևան  
հանեցին իմ աչքերիս առաջ այդ փայ-  
լուն, նոր, կեանքը, երևան հանեցին  
իրեն Աւետեաց աշխարհը: Խորաշէլի  
զաւակների առաջ, հանեցին և խոսին  
թողորին ինձանից այդ կեանքը: չը-  
տուին իրաւունք մօտեցնելու նրան,  
ստորին տայ կեանքով... այն, չտուին...  
նրանք ուղի տարի շարունակ դար-  
գայրին իմ մտաւոր և հողեկան ոյ-  
ժերս, այնպէս որ անջատեցին բա-  
ժանեցին ինձ իմ ծնողներիցս, հար-  
կադրեցին ստաղել նրանցից, պատ-  
րաստեցին իրենց փակ ուսումնարա-  
նում իրեն մի ծաղիկ ինձ նոր կեան-  
քի ե... և չտուին և չէին կարող տալ  
այն անցաղբը որ տալիս է իրա-  
ւունք և միջոց անլախ մտնելու այդ  
կեանքի շրջանը: Ինչ հիման վերայ  
դպրոցը ինձ իւր ձեռքում խաղալի  
դարձրեց և պատրաստեց ինձ նոր կեան-  
քի համար, որից ես դուրի պէտք է  
մնայի միթէ ունէի այդ իրաւունքը և  
միթէ այդ քաղաքականութեան է, որ նրանք  
տրեցին ինձ... ոչ... և կրկին ոչ...  
լաւ է թողնէին ինձ մեծանալ իմ հա-  
րազատ, մանկութիւնից ծանօթ շրջա-  
նում, թող չյայտնէին ինձ, որ կայ ու-  
րիշ աւելի լաւ շրջաններ... ես չէի  
լինիլ այնպէս... ես ժամանակով կրառ-  
նայի մայր, կուսենայի զաւակներ, և  
ամեն ինչ կգնայ իւր կարգով... իսկ  
այժմ...»:

Եւ Սառան անդոր թողեց գրիչը:  
նրա երեսին խաղում էր հողեկան դա-  
ռն ժպիւրը:

ճնշած չունեւոր այգետէրը խեղդուելով  
իւր անել դրութիւնից, դնայ իրենց  
մօտ և կէս գնով առաջարկ իւր մա-  
սուլը (այգիից ստացած նոր գինին):  
Ասեմ այդ վաղ թէ ուշ պիտի լինի—  
վերջինիս հացի խնդիրն է անհաւա-  
ստիպողը, բայց միթէ խիղճ չունին  
այդ գինի գնողները, որ այսպէս ան-  
խիղճ կերպով հարստանաւում են, մի  
մնացել է, որ չապրկներս էլ հանեն,  
ուղիղ որ ասած է՝ «չը դատի ձին  
ուտէ»: Մեր հարուստները սովորու-  
թիւն ունին գանգատուելու, որ քա-  
ղաքի խարջերը համարեա իրենց վե-  
րայ է պառկած, ոչ ոք չէ տալիս նախ  
և առաջ այդ ուղիղ չէ, երկրորդ՝ եթէ  
ուղում են, որ իրենց ծանրութիւն  
չլինի, արիւնները չպղտորեն, թող  
մեր գինի առնող աղաները մի քանի  
կողմէ կաւելի դնահատեն մեր գինի-  
ները, որ մեր ձեռքում էլ մի քանի  
չայր մնալով, վճարենք ում հարկին է  
պարտքերս: Պէտք է հասկանալ վեր-  
ջապէս, որ անպաշտպան աղքատ աչ-  
գետէրերին ճնշելով, վնասում են նոյն  
իսկ իրենց շահերին—ապագայում Ա-  
սեմը այս վերջին երկու տարիները  
մեր աղաները լաց էին լինում թէ՛  
«էս տարիքը Նիժնույն աշխատանք  
չկայ» ինքներս էլ մնաւ ենք անում,  
ինչպէս լաւ գնով առնեց ձեռքանից,  
լաւ, մատներս խուփ, բայց ինչ կա-  
սեն այս տարուայ համար, որ թանկ  
2 ռ. 50 կ.—3 ռուբլիով են ծախել:  
Միթէ այս տարի էլ չեն կամենում  
խղճալ մեզ, միթէ մեզը չէ այն ժո-  
ղովորդը, որից կեանք ու հարս-  
տութիւն ես վաստակում մեր ա-  
ղաները, որոնք բարձր տունները նը-  
րանց աւերակների վերայ է բարձրա-  
նում: այստեղ յարմարվում է «Ողբեր-  
հոգեւոր» ասելու Գառապար աղային,  
որ մեր ժողովրդի սրտերից մէկն էր,  
նա նախ ժողովրդին ոտքի էր կանգ-  
նեցնում նրա աշխատանքը ըստ ար-  
ժանեցին գնահատելով, և ապա թէ  
ինքը նրանցից իւր մասնաւոր օգուտ-  
ները քաղում:

Ներկայումս գրպաններին դատար-  
կութեանը համեմատ է քաղաքիս դա-  
տարկութիւնը: Բոլորը քաղուել են

«Իսկ այժմ, շարունակեց նա կրկին  
վերցնելով սեղանից գրիչը, նրանք  
հակացրին ինձ կեսնը: նշանակու-  
թիւնը տուին մի անգամ հոտոտելու  
այդ ծաղիկը և ահա խլում են նրան  
ինձնից, ինչում են ուժով... և ես... ես  
անգոր, անպաշտպան, կրկին մնում  
եմ Աստուածածնի փողոցում... բայց  
իմացե՛ք իմ բարեգործներ, որ այժմ  
խորթ է ինձ այդ փողոցը, նրա բը-  
նակիչները, նրա աւերեալ կեանքը...  
իմ ծնողներս արդէն սառել են ինձ-  
նից... ես նոյնպէս սառել եմ դէպի  
ծնողներս և դէպի ամեն բան, որ սեպ-  
հական է Աստուածածնի փողոցին, որ  
նրա կեանքի արտայայտութիւնն է...  
բայց ու՛ր... ու՛ր, արքայնում եմ ձեզ, կա-  
կայեան ուսումնարանի վարչութեան  
անդամներ, ու՛ր տուեց ձեզ իրաւունք  
բաժանել զաւակը ծնողից, դառնացնել  
մատաղ սերունդի զեռալիթի կեան-  
քը, և այդ կեանքը կործանել ծաղիկ  
հասկում, իւր գեղեցիկ յոյսերով...  
ո՛ր... Եւ արտասուքները թրջեցին յի-  
շատակարանի վերջի տողերը: Պատի  
ժամայայցը անկողով շարունակում էր  
իւր անվերջ միակերպ թիւթ-թաղը...  
Աղամայ լայն արդէն անգորացած տեղի  
էր տալիս արեգակի ճառագայթներին:  
որոնք կարծես արիւնով ներկել էին  
արեւը: մի քառորդ ժամից պիտի  
ծագէր և արեգակը: Սառան ծածկեց  
յիշատակարանը, հանգրցեց ճրագը և  
չհանուած ընկաւ անկողին:  
Բաղով խօսեց արագաղորդ...  
(Կը շարունակուի.)

բաղկեր. քաղաքում համարեա ոչ ոքի չէք գտնի, բայց մի քանի դուքան- դարներէն և արհեստագործներէն, բայց չնայելով դատարկութեան, որը ցերե- կով գործընթացներն են լինում քաղա- քում (թողնենք զիշերը): Երեւակայե- ցէք ձեզ, երկու օր առաջ՝ ցերեկայե- ժամը մէկին, մտնում են մինի տունը, գործանում են 300 ռուբլի, զանազան արծաթեղէններ և մինչև այսօր էլ անյայտացած են:

Ն. Ս.

ԱԼԵՔՍԱՆԴՐԱՊՈԼ, 15 սեպտեմբե- րի Արդէն սկսած են զով օրերը: Հուն- ձը վաղուց վերջացաւ Այս տարի ձունքը շատ սակաւ էր: Ամեն բան ա- ռատ և ածան է:

Ուսումնարանի բացման մասին ժո- ղովորդը շատ ուրախ է: Հողաբար- ձունքը ընտրուեցան: Ներկայ ուսում- նական տարուայ հողաբարձները շատ յոյս ունեն, որ ուսուցչական խումբը լաւ կը կազմուի: Տնայ Աս- տուած, որ 'ի զուր չկորչին ժողովրդի ջանքերը:

Յայտնի է որ մեր քաղաքում կար մի ձրիակարճ օր. ուսումնարան, որ կրում էր «Առհակառնուհան» անունը: Այդ ուսումնարանը կառավարվում էր զանազան անձանց բարեգործութեամբ և նուէրներով: Ուսումնարանում սո- վորում էին բազմաթիւ չքաւոր աշա- կերտներ: Այժմ լսում ենք որ Արծ. նախագահը ցաւք սրտի յայտ- նում է, որ ինքը ստիպւած կը լինի փակել «Առհակառնուհան» օրիորդաց ուսումնարանը այն պատճառով միայն որ ուսումնարանը դրամագլուխ չունի: Այս լուրը շատ ցաւ պատճառեց տեղիս բոլոր հայ-հասարակութեանը: Լսում ենք որ ուսումնասէր անձինք- ներից, ոմանք մտադիր են ժողովա- րարութիւն անել յօգուտ «Առհակա- ռնուհան» դպրոցի, որպէս զի դպրոցը բացուի:

Գովելի է պարոնների ջանքը: Տնայ Աստուած յաջողութիւն բարենպաստի գործին: Յիշեալ դպրոցը մեր միակ ուսումնարանն է, ուր հազարաւոր որր և չքաւոր ուսմանտեղն զաւակները ուսման ծարաւը յագեցնում էր և այդպիսով հարիւրաւոր թշուառ ծը- նողներ մխիթարվում էին, տեսնե- լով որ իրենց աղջիկներն ուսումն են առնում: Յուսով ենք, որ բարեսէր հասարակութիւնը ինչպէս միշտ, նոյն պէս և այս դէպքում կհուրէր իւր լու- ման և կ'ազատէ դպրոցը:

Տեղիս առեւտրականները շատ զանգամով են առեւտրից: Ոմանք տեսնելով որ Բիֆիլում աւելի ձեռ- նուտ չէ ապրանք տանելը— դնում են Ռուսիայի մայրաքաղաքները խօսքի:

Տեղույս արհեստագործները թէն այն- չափ յաջող գործ չունին բայց ուրա- խութեամբ պէտք է յայտնեն, որ շա- տերը աւելի սիրով պարապում են արհեստով: Այժմ բաւական արհեստա- լորներ կան մեր քաղաքում: Արհեստի յարգը սկսել են հետզհետէ ճանաչել ևսում ենք որ քաղաքին հարուստ Պ. Ձիթողցեանը մտադիր է կաշու գործարան բանալ քաղաքի մէջ: Գրա համար Պ. Ձիթողցեանը իւր որդուն ուղարկել է արտասահմանի նշանուոր կաշու գործարաններում կաշու պատ- ռաստութիւնը ուսումնասիրելու: Հաստ ուրախ ենք որ մեր արհեստները բու- կակ են հոգս տանել արհեստը առաջ տանելու մասին: Կատարելագործած արհեստները կարող են շատ նպաստել ժողովրդի տնտեսական ապահովու- թեան: Մինչև օրս Պ. Ձ. պարապում էր անպատրաստ կաշու առեւտրով որ այստեղից փոխադրում էր Երզրում, իսկ այնտեղից՝ Մարսել:

Շիրակեցի

ԱՐԳԱՆԱՆ, 12 սեպ. — Այս քաղաքը գտնվում է Ղարսի հիւսիս-արևմտեան կողմում մի գեղեցիկ բարձրաւանդա- կի վերայ: Ճանապարհը Ղարսից — Արդահան 76 1/2 կիլոմ է: Այդ ճանա- պարհի վերայ կան հետեւեալ կայարան- ները: Մելիք-գիւղ, ձէլավուզ, Ղարս, քիլիսէ և Նեպէ օղլի:

Առաջ այս բոլոր գիւղերն էլ զուտ հայաբնակ էին, իսկ այժմ երկուսը իս- լամ են, իսկ միւս երկուսը (ձէլավուզ և Մելիք-գիւղ) նոր գաղթական աղան- դաւորներ (մալական):

Քաղաքի ներքին տեսքը շատ զեղե- ցիկ չէ, բայց նոր սկսել են կա- նոնաւոր տներ շինել:

Քաղաքի միջից անցնում է Կուր գետը, որ առանձին գեղեցկութիւն է տալիս քաղաքին: Գետերը շինուած է մի փոքրիկ ուղի: Այդ ուղի աշ- զիտմա հասարակութիւնը իւր աղատ ժամանակներն է անց կացնում: Մը- տադրութիւն ունին հասարակաց այգի շինելու:

Քաղաքը ունի 200 տուն բնակիչ: Երկը 45 տուն — հայեր են, 40 — հայ- կաթոլիկներ, 60 — իսլամներ, 15 — յոյ- ներ, 20 — ռուսներ, 20 — մալականներ:

Հայերը գաղթականներ են մեծ մա- սամբ Ախալցխայի Ալեքսանդրապոլի և Ղարսի կողմերից, ունին մի եկե- ղեցի ս. Գրիգոր Լուսաւորչի անու- նով կայ և մի քանիսը: Ուսումնա- րան չկայ: Մտադիր են նոր շինելու:

Հայ-կաթոլիկները նոյնպէս գաղ- թականներ են Արդուինի և Ախալ- ցխայի կողմերից: Ունին մէկ եկեղե- ցի՝ ս. Աստուածածին և մի վարդա- պետ, որ իւր բարի բնաւորութեամբ, ինչպէս ասում են, զբաւել է իւր ժո- ղովրդի սէրը: Հայ-կաթոլիկները ու- նին մի օրիորդաց անկանոն ուսում- նարան, ուր սովորում են 25 օրիորդ- ներ: սովորեցնում են կրօն, հայոց լեզու: վայելչագրութիւն և ձեռա- գործ:

Իսլամները, որոնց մէջ բաւական հարուստներ կան, պարապում են ա- նաստվածաւորութեամբ (չովդար): Ու- նին երկու մզկիթ և երկու մուլլա, ո- ռոնք դաստառ են իրենց մէզդէս- ներում: Սովորեցնում են դուրանը:

Յայնքը գաղթականներ են թրքա- Հայաստանի Վաթիկ-խանայի զաւա- ռից: պարապում են որմնադրու- թեամբ:

Ռուսները — ծառայող օֆիցերների ընտանիքներն են, որոնք շատ հան- գիտ են ապրում:

Մալական գիւղացիները պարա- պում են անասնապահութեամբ և սա- լապանութեամբ: Գրանք երկրադը- ժութեան համար անյարմար են:

Հայերը պարապում են գլխաւորա- պէս արհեստով, կան նաև մի քանի վաճառականներ, բայց վաճառակա- նութիւնը առհասարակ արդուինցի հայ-կաթոլիկների ձեռքումն է:

Ոմանք քաղաքի բնակիչներից պա- րապում են մեղրուսպահութեամբ: Այս- տեղ մեղուն շատ հեշտ կերպով է դառնում իւր համար նիւթ, որովհետև մօտակայ դաշտերը ծածկուած են ան- համար գեղեցիկ ծաղկեղենով: Երա- նի թէ առաջ տանէին այս պարապ- մունքը: Հայոց երկու բաժանեալ մու- սուրի աշխուհի հայադաւաններն ու հայ-կաթոլիկները չունին այն ցան- կալի յարաբերութիւնը, որ վայել է երկու եղբայրների:

Գրանք փոխանակ միմեանց հետ սի- րով վարուելու, զանազան հասարա- կական գործերում, անվայել առե- լութեամբ են վերաբերվում դէպի մի- մեանց:

Ժամանակ է մտածելու և վերջ տա- լու այդ հակադրային դրութեան:

Ա.

## ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Ներկայումս Պետերբուրգում ստա- ցած լուրերից, ինչպէս իմացել է «Речь» լրագրից, երեւում է, որ Թէոֆիլ կղզին որ գտնվում է Մակեդոնիայի սահմանագլխում, Ալբանական ծո- վում, Անգլիայի կողմից զբաղեւորու- ւելու հետ միացնելու հարցը, վաղուց արդէն որոշուած է եղել և կղզու վե- րայ նաւատորմի համար անգլիական քարածուխի պահեստներ երևալը նոյն- պէս նոր բան չի եղել զիպլոմատների համար և թէ Պետերբուրգում այդ մա- սին վաղուց արդէն գիտէին: Այժմ մնում է քննել այն փաստը, թէ Մա- կեդոնիայի ամբիւր մօտ անգլիական նաւատորմի ներկայութիւնը ինչ աղ- ղեցութիւն կունենայ քաղաքական ապագայ դէպքերի վերայ արեւելքում, ինչ Բալտիկի ծովից անցնող Ալեք- սանդրը, ինչպէս լսվում է, մտնէ անգլիական զօրաւորի ծառայութեան մէջ, ուր ներկայումս ծառայում է Նրա աւագ կորաւրը, որը ամուս- նացած է անգլիական թագուհու Իէ- տորիս դստեր հետ և կակնէ տարա- ծիւլ այստեղից իւր աղղեցութիւնը Բոլշարայի վերայ:

«Republique Française» լրագրի ասութեամբ, Կ. Պոլսում խիստ վըր- ղովում են Անգլիայի դէմ և ինչպէս ասում են, Նեպլիտոսը դատարկելու առթիւ, սուլթանը մտադիր է եռան- դուն առաջարկութիւն անելու: Մին- չև անգամ Լեզլիբուրգեան հերցոգի Կ. Պոլսի այցելելը չկարողացան բա- ւականութիւն տալ սուլթանին և այ- ժմ վերջինս աւելի քան թէ երբ և ի- ցէ հակուած է հետեւելու ռուսական քաղաքականութեանը:

ԱՌՍՏՐԻԱ-ՈՒՆԳԱՐԻԱ, Բոլշարական հարցում Գերմանիայի կողմից բռնած քաղաքականութեան առթիւ, զրաֆ Ալլեբերտ Ապպոնին (մարիար) մօտ օ- ռիորում մի բազմաթիւ ազգային ժո- ղովում խօսեց հետեւեալ ճառը: «Մը- ռայլ ամպեր են դիզվում Եւրոպայի վերայ և վտանգ են նախագուշակում մեր կայսերութեանը, զլիսաւորապէս հայրենիքին: Այդ վտանգի դէմ մենք կարող ենք պաշտպանուել միայն մի- ակփական ոյժովը և մեր զօրաւորութիւնը, որի վերայ յոյս ունի դրած և մեր դաշնակից Աստրիան: Մենք ուրիշ օգնական չունինք և ցաւօք սրտի պի- տի ընդունենք, որ վերջին դէպքերը դրդեցին մեզ՝ հաւատ չընծայել մեր մերձաւոր տէրութեանը, որին մենք մինչև այժմ ամենապաշտելի օգնական էինք համարում: Խօսքս մեր դաշնա- կից Գերմանիայի մասին է, խնդրում են խոր ուշադրութեան դարձնել խօս- քերիս նշանակութեան վերայ: Ես միշտ հաւանում էի մեր գաշնակցութիւնը Գերմանիայի հետ բայց վերջին դէպ- քերը հարկադրում են ինձ անել այն եզրակացութիւնը, որ մենք չենք կա- ռող յոյս դնել այդ գաշնակցութեան վերայ, թէ այդպիսի մի հաշիւը խա- բուսիկ է: Դէպքերի ընթացքից մենք համոզուեցանք, որ երբ մեր կինսական շահերը ընդհարուցանուելով պետու- թեան շահերի հետ, գերմանական քա- ղաքականութիւնը անցաւ այդ վեր- ջինի կողմը: Խմ գործը չէ դատելու, թէ Գերմանիայի այդ տեսակ գործո- ղութիւնը որքան ճիշտ և իրաւացի է, մեզ համար բաւական է համոզել, որ վտանգը վերայ հասնելուն պէս, մենք չենք կարող յոյս դնել ուրիշի վերայ: Արտաքին քաղաքականութիւնը, որին սկսած Սկերնեւիցի տեսութեան ժա- մանակներից մենք հետեւում ենք, ըն- դարձակեց Ռուսիայի իշխանութիւնը Բալկանեան թերակղզում: Եթէ մա- ղիարական ազգը չի կամենում ամեն բանում զլընչուիլ տանել եթէ մեր պե-

տութիւնը չէ ցանկանում կորցնել մեծ պետութեան դրութիւնը, գնալով պատերազմի հանդէպ պէտք է ոտքի կանգնի և պահանջէ որ հիմնովին փոփոխութիւն լինի քաղաքական ուղ- ղութեան մէջ: Ես համաձայն չեմ այն բանի հետ, որ իբրեւ թէ այդ աշխար- հի քաղաքականութիւնը չպիտի թոյլ տար մեզ հետ մրցող պետութեանը ոտ դը- նել այդ ճանապարհի վերայ, ուր մենք ուշ թէ շուտ պէտք է ընդհարուենք նրա հետ:

— «Presse» լրագրին Կ. Պոլսից հե- ռագրում են, թէ այժմ կարծիք չկայ, որ Տօրնտոնին կը փոխարինէ Ռե- ալտը:

## ԽԱՌԼՈՒԹԵՐ

Միւսն քաղաքի (Խաւիա) հիւրա- նոցներից միւսում, իբրեւ սպասաւոր, ծառայութիւն է անում ի շխառն Լուսինեան անունով մի երիտա- սարդ, որի հայրը իրեն կոչում էր Լեոն Լուսինեան, իշխան Արթիկոյի (Արթիկոյում), սերունդ հայոց թա- գաւորն էր և որ բարեկամական յարաբերութիւններ ունէր Նապօլէօն III-ի հետ: Նա Փրանսիական զօրքի մէջ մասնակցում էր 1859 թ. պա- տերազմում և Սօլֆերինոյի կռոււմ ոտքի վերայ վէրք ստացաւ: Գրանից յետոյ նա տեղափոխուեցաւ Միւսն, յարաբերութիւն ունեցաւ մի կնոջ հետ, որից ծնուեցան երեք զաւակ և որոնց նա որդեկրեց: Մինչև կայսե- րութեան անկումը, նա ապրում էր Նապօլէօն III-ի նշանակած պեն- սիայով, բայց 1870 թ. պատերազմից յետոյ, նա զրկուեցաւ պենսիայից [և ընկաւ չքաւորութեան մէջ: Այդ իշ- խանի մահից յետոյ, Միւսնի հասա- րակութիւնը յանձն առաւ կրթելու նրա զաւակներին ապաստանարան- ներում: Այդ հանգուցեալ իշխան Լու- սինեանի զաւակներից մինը մօտերու- մըս ծառայ մտաւ Միւսնի հիւրանոց- ներից մինի մէջ, որի իշխանական ծագումից լինելը յայտնի եղաւ միայն այն ժամանակ, երբ նա կամեցաւ ա- մուսնանալ և ներկայացրեց իւր ծագ- ման վկայաթղթիւրը: Զարմանալի է, թէ ինչո՞ւ Կ. Պոլսի Լուսինեան իշ- խանը չէ օգնում իւր չքաւոր ազգա- կանին:

\*\*\*

(Մեր երէնի հիշող)

Խանքեանդի տէրութիւնը հարցնում են:

— Տէր հայր, ձեր հողաբարձունքը ընտրել էք:

— Դէ մի վարժապետը գայ՝ որ ընտ- րէ, պատասխանում է տէրութիւնը:

— Ուսումնարանի քանդուած պատերը ինչի չէք կարկատել տալիս:

— Եթէ չեն կարկատում, ինքն էլ խօ- սակցին է հարցնում:

— Ո՞վ է ձեր վարժապետը, վարձ- ուած է արդէն:

— Տեղը ըրել ենք, տեսնե՞ք գա- լիս է:

Խանքեանդու հասարակութիւնը ըս- պատել է մինչև այսօր և դուք չառ- պիտի սպասէ, տեսնէ թէ վարժա- պետը գալիս է՝ որ ուսումնարանը բա- նայ:

## ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

«ՆՈՐ-ԴԱՐ»-Ի

ՀԻՒՍԻՍԱՅԻՆ ԳՈՐԾԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԻՑ

19 Սեպտեմբեր

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, Այսօր առաւօ- տեան Նոյնի Կայսերական Մեծու-

թիւները բարեհաճեցին վերադառ- նալ Պետերհոֆ: Բարձրագոյն Հրա- մայրած է. 10-ից մինչև 12 տ. անչափահասներին մանուֆակտու- րայի գործարաններում և գործատ- ներում աշխատելու թոյլտուութեան, 12-15 տ. անչափահասներին գիշե- րային աշխատութեան իրաւունք տալու, արհեստանոցների վերայ սահմանած կանոնների տարա- ծութեան 12-15 տ. անչափա- հասների համար վեց ամսուայ լալտնի պայմաններով անընդհատ աշխատութեան թոյլտուութեան վե- րաբերեալ 1882 թ. յուլիսի 1-ի և 1884 թ. յունիսի 12-ի կարգա- դրութիւնների գործադրութեան ժամանակամիջոցը շարունակել մին- չև 1888 թ. հոկտեմբերի 1-ը:

ՊԵՏԸ, Նախագահ մինիստր Տիս- սան երէկ յայտնեց ժողովին, թէ բոլորական գործերում աւտորիա- կան քաղաքականութեան հիմքը բերլինեան դաշնագրութեան պահ- պանութեան սկզբունքն է: Աւ- ստրիա-Ունգարական կառավարու- թիւնը ցանկանում է, որ բալկա- նեան տէրութիւնները անկախ մնան, ուստի և օտարազգի պետութիւն- ներին թոյլչտալ իշխելու այդ տէ- րութիւններից մի որ և է մէկի վերայ և ոչ էլ միակողմանի խառ- նուիլ բալկանեան գործերում: Բոլորական թերակղզում ծագած տարաձայնութիւնների վերաբերեալ բոլոր հարցերը, Տիսսայի կարծի- քով, պիտի պատկանեն բերլինեան դաշնագրութեանը մասնակցող բո- լոր պետութիւնների ընդհանուր վճռին և եթէ Թիւրքեան իւր իրաւունքները չպահանջէ, այն ժամանակ ոչ մի պետութիւն իրա-ւունք չունի առանձին կերպով սպառազինուած միջամտելու, կամ թէ հաստատել իւր գերագոյն իրա-ւունքը Բալկանեան թերակղզու վե- րայ: Աւստրիա-Ունգարիայի և Ռու- սիայի մէջ Բալկանեան թերակղզու արեւմտեան կամ թէ չէ արեւելեան մասում աղղեցութեան որոշելու վերաբերեալ ոչ մի համաձայնու- թիւն չի կայացել: Տիսսան ասաց, թէ իշխան Ալեքսանդրի գահից հրոժարուելու մասին աւտորիա-ուն- գարական արտաքին գործերի մի- նիստրութիւնը վաղօրօք չիմացաւ և թէ Աւտորիա-Ունգարիան չի պարտաւորուել պաշտպանելու բոլ- դարական գահի ռուսական կանգի- դատին:

ՍՕՖԻԱ, Համաձայն բարօն Կառուցարարի պահանջման, վճըռ- ուած է բառնալ Բոլշարիւյում պաշարողական դրութիւնը: Կառա- վարութիւնը պատրաստ է յետաձը- դելու ընտրութիւնները, նա դժուա- րանում է ազատելու լեղափոխու- թեան մէջ մասնակցողներին:

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ԲՈՐՍՍՆ

Նոր ամսական դրամաթերը Լօնդոն 23, 23 1/2 և 23 Համբուրգ 195 1/2, 195 3/4, 195 1/2 Պարիզ 242 1/2, 243, 242 1/2 Պոլսի արքայադատ 8 ռ. 54 կ. ոսկ. Մաքս, կուպոն. 165 3/4 ռ. — սակ. Արքայադատ . . . 1 ռ. 32 կ. ոսկ. Բորսայի դիւ. 4 1/4 և 6 % Պետակ. բանկի 5 % տոմսեր.

1-ին շրջանի 100 ռ. — սակ.  
2-րդ » . . . 100 ռ. — սակ.  
3-րդ » . . . 100 ռ. — կ. սակ.  
4-րդ » . . . 99 3/4 ռ. կ. սակ.  
5-րդ » . . . 99 3/4 ռ. — սակ.  
100 և 1000 արևելեան փոխառու-  
թեան 5% տոմսեր  
1-ին շրջանի 99 ռ. 62 կ. սակ.  
2-րդ » . . . 99 ռ. 62 — սակ.  
3-րդ » . . . 99 ռ. 62 — սակ.

Առաջին ներքին փո-  
խառութեան 5% տոմսեր գումարի  
տոմսեր . . . 239 1/4 ռ. — սակ.  
» 2-րդ . . . 224 1/4 ռ. — սակ.  
5 1/2% ընտան 104 3/4 ռ. — սակ.  
Ոսկէ ընտան. 185 ռ. 12 սակ.  
Երկաթուղ. նոր ընտան 99 1/2 ռ. կ. զն.  
Թիֆլիսի քաղաք. վարկի ընկեր.  
օրէիքացիները—88 1/2 ռ. զն.  
Կայսերական բանկի 6-րդ փո-  
խառութեան տոմսեր 99 ռ. 62 կ.  
Պետերբուրգի բորսայի արամա-  
դրութիւնը թող է:  
20 Սեպտեմբեր.

ՍՕՖԻԱ. Մինիստրները խորհուրդը  
պատգամաւորութեան միջոցով, որ  
բաղկացած է Նաչովիցից, Ստեփա-  
նովիցի, Գեղովիցի, Բաղդասարովիցի,  
Նիկոլայեւիցի և Իվանովիցի, լայնեց  
բարձր Կառուցարարին, թէ բոլոր-  
ական կառավարութիւնը հրաժա-  
րուեցաւ ընտրելու բառտներէր-  
գեան իշխանին բաղդարական իշ-  
խան:

ՎԵՆԵՍԱ. «Morning Post»-ը մեծ  
պատերազմի է սպասում: Այդ առ-  
թիւ պաշտօնական «Fremdenblatt»  
լրագիրը ասում է, թէ Եւրոպայում,  
Բերլինում, Վեննայում և Պետեր-  
բուրգում ոչ ոք պատերազմ չէ ցան-  
կանում այլ միայն միջոցներ են ու-  
րոնում խաղաղութեամբ վերջացնե-  
լու բոլորական գործերը:

ՊԵՏԵՐԲՈՐԳ. Մաքսային Հա-  
րկահանութեան ղեկավարածները  
կարգադրեց չթող տալ անցկացնելու  
աւտորիական սահմանադրութիւն փա-  
լաններ և հին Հազուստներ:

Սարգիսիայում խօսքերն երևա-  
լու պատճառով, Օրենսդիր ընդ-  
հանուր նախագահները կարգադրեց  
կարանտին սահմանել այդ կղզուց  
եկած նաւերի Համար:

Վ.Լ.Ս.Գ.Ի.Վ.Ս.Ս.Ս.Ս. Սեպտեմբ. 14-ից  
մինչև 18-ը խօսքերայով հիւանդացան  
5 հոգի, մեռան 4-ը: Հիւանդ մնա-  
ցին 4 ռուսներ և 8 կորէյցիներ:

ՊԵՏ. Խօսքերն զապարտում է:  
Վերջին օրերումս հիւանդացան 16  
և մեռան 6 հոգի:

ԿՕՊԵՆՀԱԳԵՆ. Երէկ լուսնական  
թագաւորական զորքը դուրս գնաց  
այտնողից:

21 Սեպտեմբեր

ՊԵՏԵՐԲՈՐԳ. Անդրկովկասի սպ-  
գաբնակութեան և Թերեքի ու Կու-  
բանի նախագահներում այլազգիների  
գինուորադրութեան մասին «Рус.  
Инвалиды» լրագրում հրատարակած  
է բարձրագոյն հաստատած Պետա-  
կան խորհրդի կարծիքը: Մահմե-  
դական գաւառներում ունեցող  
անձինքներից գինուորադրութեան  
փոխարէն կարգադրած է պահան-

ջել մի առանձին դրամական հարկ:  
Այդ կարգադրութիւնը դործ դնել  
1887 թուից, յետաձգելով նրա  
իրագործութեան ժամանակամիջո-  
ցը Բաթումի, Արդուինի և Սու-  
խումի նախագահներում, բացառու-  
թեամբ Գուլիստանի նախագահի  
Օկուպի գաւառակի, բոլոր Ղարսի  
նախագահում և Սև ծովի շրջանում  
մինչև 1889 թիւը:

Սեպտեմբերի 15-ից հրամանա-  
գրուած է ծովային վարչութեանը  
նաւատորմի բոլոր մասերի ստո-  
րին ասիտիճանաւորներին ժամա-  
նակաւոր արձակուրդ տալ, երբ  
կը վերջանայ մինչև 1887 թ.  
մարտի 1-ի նաւագնացութիւնը:

ՎԵՆԵՍԱ. Երէկ ժամանեց այստեղ  
սերբիական թագաւորը և փոխա-  
դարձ այցելութիւն անելով աւս-  
տրիական կայսեր Հետ, ներկայ  
գտնուեցաւ արքունիքի հանդիսա-  
ւոր ճաշին, որ տրուեցաւ ի պա-  
տիւ նրա:

ՄԱՊԻՐԻՎ. Վերջին գինուորական  
պայսամբութեան խուլաւարները  
գնեցելով Վերլակամային, Սերբանո  
սպային և հինգ կրտսեր սպաներին  
մահուան դատապարտեցին:

ՍՕՖԻԱ. Բոլորիայում պաշա-  
րդական դրութիւնը բարձուեցաւ:  
Ժ.Ի.Ի.Բ.Վ.Ս. Շուվիլիի բերդա-  
պահ զօրքը, որ բաղկացած է երեք  
գնդերից, ուղարկեց Երէկ Սօֆիա  
գինուորական մինիստրութեանը հե-  
տեւել հեռագրելով. «Ի նկատի  
ունենալով ներկայ դեպքերը և  
համոզուելով, որ ժողովրդի իրա-  
ւունքը և երկրի շահերը միշտ  
վնասվում են գործերի ներկայ  
դրութիւնից, բերդապահ զօրքը,  
կամենալով ազատել հայրենիքը  
գաղութութիւնից, ցանկանում է,  
որ օգոստոսի 9-ի պետական լեղա-  
փոխութեանը բոլոր մասնակցող-  
ներին ազատութիւն տրուի, և թէ  
կարելի ուշադրութիւն դարձնուի  
գնեցելու Կառուցարարի սեպտեմբերի  
15-ից ծանուցաւրի վերայ երկու  
եղբայր ազգերի միմեանցից անջա-  
տուելու առաջն առնելու համար:  
Ի հակառակ դէպս, բերդապահ  
զօրքը իրեն ազատ է համարում  
գործելու ինչպէս որ ինքը լարմար  
գտնէ: Այդ հեռագրին ստորագրել  
են երեք գնդի հրամանատարները,  
այն է Խօզարովը, Գիկովը և Լուգո-  
կաովը: Հաւանական է որ Շուվի-  
լիի բերդապահ զօրքի օրինակին  
շուտով հետեւեն և ուրիշ բերդա-  
պահ զօրքերը:

22 Սեպտեմբեր

ՍՕՖԻԱ. Սեպտեմբերի 21-ին:  
Բարոն Կառուցարար բոլորական  
կառավարութեանը լայնաբեր, որ  
երէկ իրեն յանձնուած ծանու-  
ցաւրի բովանդակութիւնը ինչպէս  
հարկն է պարզ չէ և թէ նա կը  
կամենար այսօր վերջնական պա-  
տասխան ստանալ մեծ ժողովի ընտ-  
րութիւնների և պետական լեղա-  
փոխութեանը մասնակցող սպանե-  
րին ազատութիւն տալու վերաբե-  
րմամբ: Մինիստրների խորհուրդը

այժմ զբաղուած է այդ պահանջ-  
ման ընկալութեամբ:

ՆՈՐ-ԳՈՐ-Ի ՊԱՏԱՍԽԱՆՆԵՐ

ՂԱՐՍ. \*\*\*-ին. Յաւում ենք որ ձեր  
վերջին թղթակցութիւնները չենք  
կարող հրատարակել: Նոյնպէս ցաւում  
ենք, որ զարգացող գործն անգամ  
զոհ է գնում անձնական նեղ հաշիւնե-  
րին:

ԹԻՖԼԻՍ. Մուրացային. Ձեր պոէ-  
միկական յօդուածը այժմ անյարմար  
ենք համարում հրատարակելու: Ձեր  
առած թերթը ինչպէս լաւ նկատում էք,  
երբէք ընդունակ չէ եղել լրջութեամբ  
գործելու և հայոց թերթ կոչուելու էլ  
ոչինչ հանգամանք չունի:

Գուր իբրեւ «Նոր-Գար»-ի աշխատա-  
կից, չենք կամենում որ դուք լինէք  
«Նոր-Գար»-ի և այն թերթի վերաբե-  
րութեամբ ճշմարտութիւններ հրա-  
պարակ հանողը, այլ կը կամենայինք,  
որ «Նոր-Գար»-ի հակառակորդները  
այդ անէին:

Եւ եթէ այս վերջիններս կամենային  
անկողնապահ լինել, հետեւելով երկու  
թերթին էլ՝ կը տեսնէին, որ «Նոր-  
Գար»-ը չէ այն թերթը, որ ասում է՝  
«բոլորը էլ փչացեք, որպէս զի ես իմ  
տխուր գոյութիւնս կարողանամ պահ-  
պանելու կը տեսնէին, որ «Նոր-Գար»-ը  
չէ այն թերթը, որ այս տարի յուն-  
վարին գրում էր թէ այս ինչ թերթը  
թէպէտեւ ամենեւեմ է բայց դեռ այսօր  
համար է միայն հրատարակուել—որ  
ինչէ բաժանորդ չգրուին նրան:

Հակառակորդները եթէ կամենան  
կը տեսնեն, որ «Նոր-Գար»-ը չէ այն  
թերթը, որ քննադատ կուլ է տալիս  
օրը ցերեկ, և երբեք չաւելցած և իրեն  
չէ պոպոկած հարստութիւնների կորուս-  
ւածն է ողբում ամեն անպատուութիւն  
տանող հայ միամիտ ժողովրդի գլխին:

Հակառակորդները կը տեսնեն, որ  
«Նոր-Գար»-ը չէ այն թերթը, որ  
սուտ խեղճանալն էլ բէկլամի միջոց  
է ընտրում կը տեսնեն, որ «Նոր-  
Գար»-ը չէ յարձակուել, այլ անվայել  
յարձակութիւններին, յիշողներին և  
և ամբար ծաղրածութիւններին, եր-  
բեմն կարճ նկատողութիւններ է ա-  
րել կամ լռութեամբ է անցկացրել:

Եթէ այսօր դուրս գալիս մի թերթ  
և «Նոր-Գար»-ին ակնարկելով ասում  
է «որ սա իւր գոյութեան անհրաժեշ-  
տութիւնը աւելի զգում է, երբ տարին  
վերջանալու վերայ է և պէտք է նոր  
բաժանորդագրութիւն բաց անելու, այդ  
տեղ այդ թերթը իրեն յատուկ ան-  
չնորձութեամբ ուղղում է մէկ խփելով  
երկու նապաստակ բռնել:

Մէկ ուղղում է, որ իւր «խնդրմա-  
քերը» ըստ արժանաւոր գնահատողի  
խօսքերին չհաւատան վաղ, որովհետեւ  
այդ եւս բաժանորդագրութիւն բանա-  
լու համար է լինում (հրաւիր յիշարի  
տեղ են ուղղում գնել ընթերցող հա-  
սարակութեան): Մէկ էլ այդ թերթը  
ուրիշ անունով իւր ցաւիցն է խօ-  
սում «այս տարին վերջանալու վե-  
րայ է, նոր բաժանորդագրութեան  
ժամանակն հասնում է, այս տարի չկա-  
րողացայ «Նոր-Գար»-ի բաժանորդա-  
գրութիւնը խափանել իսկ եկող տա-  
րի, եթէ նա դարձեալ շարունակուի,  
դա մահ խօ է, մահ, հասկանում էք»:

Ինչ «Նոր-Գար»-ի խմբագրութեան  
է վերաբերում, նա բաժանորդներ ու-  
նենալու համար ֆոկուզներ պէտք  
չունի:

Ի հարկէ նրան հարկաւոր են բա-  
ժանորդներ, որպէս զի թերթը առաջ  
գնայ:

Բայց միթէ բաժանորդներ ունենալու  
համար «Նոր-Գար»-ն է, որ ամբողջ

տարին քնում է և վերջին ամիսները  
զաւթալաններով, անմիտ հայհուցներ  
ով ուղղում է իւր գոյութեան մասին  
տեղեկացնել զբացիներին: Ձեռք կար-  
ծում. «Նոր-Գար»-ը տարին տասներ-  
կու ամիս միակերպ աշխատում է, որ-  
քան իւր միջոցները ներում են, գո-  
հացնել իւր բաժանորդներին, ճա-  
նեակ տարիներէ քամու ջրադաշների  
չէմ կուռող թերթին չի հասնել խօ-  
սելու «Նոր-Գար»-ի վերայ:

Խմբագիր հրատարակիչ  
ՍՊԱՆԻՍՏ ՍՊԱՆԻՍՏԱՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԳՆԱՑՔՆԵՐԻ ԵՐԹԵՆԵԿՈՒԹԻՒՆԸ  
«ԹԻՖԼԻՍ» ԿԱՅԱՐԱՆՈՒՄ:

Կառքեր, որոնք ճանապարհին գի-  
շերելու կայարաններ ունին,  
Թիֆլիսից դուրս են գալիս առա-  
ւօտեան 8 ժամին. Վլադիկապոս գա-  
լիս են Երեկոյեան 5 ժ.—11 ժ. րոպ. և  
5 ժ. 43 ժ. րոպ. մէջը:

Վլադիկապոսից դուրս են գնում  
առաւօտեան 9 ժամին, Թիֆլիս գալիս  
են Երեկոյեան ժամի 4 և 44 ժ. րոպ.  
ժ. 25 ժ. րոպ. մէջ:

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՆ

և վաճառվում են Կենտրոնական  
գրավաճառանոցում Ս. Մանդինեանի  
ՌՈՒՍՍԻ ԼԵՂՈՒԻ գասադիրքը ա-  
ռաջին և երկրորդ տարուայ համար  
և այդ գասադիրքը գործ ածելու  
համար առաջնորդութիւնը «ՌՈՒ-  
ՍՍԻ ԼԵՂՈՒԻ ԴԱՍՍԱՌՈՒԹԵԱՆ  
ԵՂԱՆԱԿ» վերնագրով:

Առաջինը արժէ . . . . . 20 կոպ.  
Երկրորդը . . . . . 60 կոպ.  
10—2

40ՖԷ ՄՕԿԿՕ  
Ս. ՍՈՒԻ ԵՒ ԸՆԿ.  
(Ս. 4707) 51—30

ԵՐԵՒԱՆԻ ԹԵՄԿԱՆ ԴՊՐԱ-  
ՆՈՅԻ ՀՈԳՍԲՈՐՁՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՍԵՂ-  
տեմբերի 9-ի նիստին օրագրու-  
թեամբ վճռել և արգէն բացել է  
զարկանոցում Գ. ԿԱՍՍՈՒՆ, բոլոր-  
ովին առաջին անգամ: Գննու-  
թեամբ ընդունվում են աշակերտ-  
ներ մինչև սեպտեմբերի վերջը:  
5—3

ԱՆԴՐԿՈՎԿԱՍ. ԵՐԿՐԻ ԿՕՍՄԻՍԻՈՆԵՐՈՒԹԻՒՆ  
ԴԵՊՈ ՊԱՏՐԱՍԻ  
ՀԱԳՈՒՐՏՆԵՐԻ  
ԱՅՐ ՄԱՐԴԻԿՆԵՐԻ ԵՒ  
ԵՐԵՒԱՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ  
ԵՂԲ. ԴՈՎԼԱԹԵԱՆՏՆԵՐԻ  
Սրանով լայնվում է ի գիտութիւն պ. պ. գնողների, թէ  
աշնան և ձմեռան համար ստացուած է ռուսական և օտարերկ-  
րեայ ամենալաւ գործարաններից մեծ քանակութեամբ և վեր-  
ջին ձևով կարած ու լաւ լատիւթիւն ունեցող այլ մարդիկնե-  
րի և երեխաների շորեր: Մեծ քանակութեամբ գնողներին մեր  
ֆիլման ծախում է բաւականին արժան գնով և երաշխաւորվում  
է նիւթի և աշխատութեան համար:  
Մագազինում կան ամեն չափերի շորեր, կայ և արհեստա-  
նոց շորերը նորագիւտ համար:  
Իբրեւ ապացոյց արտասահմանեան ապրանքի թարմութեան,  
ինդրում ենք ուշադրութիւն դարձնել ներկայ տարուայ մաք-  
սատան պլոմբի վերայ: Ուսուցչիչների և ուսուցչուհիների հա-  
մար գիշում է լինում:  
Մագազինը գտնվում է. Թիֆլիսում, Գոլովինսկի պրոսպեկ-  
տի վերայ, տուն Միլոզոյեանի, նախկին Բելովի, իսկ Բազում  
—Փալատարեանի պատասժում № 11 և 12.  
25—1

Պետերբուրգի հրատարակութեան ընկերութեան գործակալը պա-  
տիւ ունի լայնելու, թէ սեպտեմբեր ամսուայ 12-ից նա պաշտօնա-  
պէս լիակատար իրաւունք է ստացել չճախուած 50ր. պայքի և ընկե-  
րութեան միւս բոլոր հրատարակութիւնների համար ստորագրութիւն  
ընդունելու: Պայքը առաջին տարում տալիս են 15%, որոնք ապա-  
հովեցրած են ընկերութեան բոլոր գոյքով: Պայքը գնելու համար թողա-  
տրվում է յետաձգել ժամանակամիջոցը:  
Ընդունվում է «Семейный еженедельный иллюстрированный  
журнал»-ի պլեմիայով ստորագրութիւնը (10 պատկերներ ընտրու-  
թեամբ): Հոմոքիստիկական սլլլլլ, պատի օրացոյց ձրի լաւելուածով.  
պարիզեան մօզաներ և պատկերազարդ ընդհանուր էնցիկլոպեդիա:  
Պայք ունեցողները ամապիրը իւր բոլոր պլեմիաներով ստանում են  
ձրիապէս:  
Հրատարակութիւն. դեղարուեստական սլլլլլ (Ռուսկայի արեգակը  
և աստղերը): Ժողովածու ռուսական և օտարերկրեայ նկարչների  
պատկերների, գասադրերի, գրքերի, յօդուածների և լայնաբարութիւն-  
ների ընդունելութիւն:  
Բոլոր պահանջներով խնդրում են գիմել հետեւել նոր հասցեով.  
Միքայելեան կամուրջ, Մաքրանովի գինուորական իրեղէնների մաղա-  
դին դէմ: Այնտեղ յանձնուած է ծախելու «Գ. Բելովի» և «Լ. Ջի-  
գերի» բանկերական ֆիլմաների կողմից 1-ին և 2-րդ փոխառութեան  
5% տանող տոմսերը, յետաձգելով վճարի ժամանակամիջոցը և վերին  
աստիճանի ձեռնառու պայմաններով:  
5—1